

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

682

VITENDO VYA KUJIFUNZA HISABATI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2008

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka kila sehemu **B** na **C**
3. Sehemu **A** ina alama 40, sehemu **B**, na **C** zina alama 30 kila moja.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **Namba yako ya Mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Mtoto anapopenda michezo ya namba lakini huogopa kuhesabu mbele ya wenzake, tatizo linaweza kuwa nini? Eleza.

Tatizo moja linaweza kuwa ni ukosefu wa kujiamini kwa mtoto. Mtoto anaweza kuelewa dhana za namba vizuri lakini akawa na hofu ya kufanya makosa mbele ya wenzake.

Tatizo la pili linaweza kuwa uzoefu mbaya wa awali, ambapo mtoto aliwahi kukosolewa au kuchekwa alipokosea. Hali hii humfanya mtoto kuogopa kushiriki hadharani.

Sababu nyingine inaweza kuwa mbinu ya ufundishaji isiyotoa mazingira salama ya kujifunzia. Ikiwa darasa haliruhusu makosa kama sehemu ya kujifunza, mtoto hujenga hofu.

Tatizo pia linaweza kutokana na tofauti za kasi ya ujifunzaji. Mtoto anaweza kujifunza polepole kuliko wenzake na hivyo kuogopa kushindanishwa.

Aidha, tatizo linaweza kuwa ni upungufu wa mazoezi ya kushiriki kwa vikundi vidogo kabla ya kushiriki mbele ya darasa zima.

2. Eleza kwa mifano namna vifaa vya mazingira ya karibu vinavyorahisisha ufundishaji wa hisabati.

Vifaa vya mazingira ya karibu kama mawe na vijiti humsaidia mtoto kuona hisabati katika vitu anavyovifahamu kila siku. Hii huongeza uelewa kwa sababu mtoto anajifunza katika muktadha wake.

Vifaa hivi ni rahisi kupatikana na havihitaji gharama kubwa, hivyo mwalimu anaweza kuvitumia mara kwa mara bila vikwazo.

Vifaa vya karibu humsaidia mtoto kushika na kuhesabu kwa vitendo, jambo linaloimarisha kumbukumbu na uelewa wa dhana.

Pia vifaa hivi huongeza ushiriki wa mtoto kwa sababu huona kuwa hisabati si somo la darasani pekee bali ni sehemu ya maisha.

Aidha, matumizi ya vifaa vya karibu humsaidia mwalimu kuwa mbunifu na kubadilisha shughuli kulingana na mazingira.

3. Changanua tofauti kati ya kuhesabu kwa kuelewa na kuhesabu kwa kukariri.

Kuhesabu kwa kuelewa humaanisha mtoto kuoanisha kila namba na kitu halisi anachokihasabu. Mtoto anaelewa kuwa namba inawakilisha idadi.

Kuhesabu kwa kukariri humaanisha mtoto kutaja mfuatano wa namba bila kuelewa maana yake. Mtoto anaweza kusema namba bila kuhesabu vitu.

Katika kuhesabu kwa kuelewa, mtoto anatambua kuwa namba ya mwisho inaonyesha jumla ya vitu. Katika kukariri, ufahamu huu hukosekana.

Kuhesabu kwa kuelewa humjenga mtoto uwezo wa kutumia namba katika kutatua matatizo. Kukariri hakumjengi uwezo huo.

Aidha, kuhesabu kwa kuelewa huleta uelewa wa kudumu, wakati kukariri hupelekea kusahau haraka.

4. Kwa nini kulinganisha vitu ni msingi wa dhana nyingi za kihisabati?

Kulinganisha vitu humsaidia mtoto kutambua tofauti za idadi kama nyingi na chache. Hii ni msingi wa dhana ya idadi.

Kupitia kulinganisha, mtoto huanza kuelewa ukubwa, urefu, na uzito wa vitu. Hizi ni dhana za awali za vipimo.

Kulinganisha humsaidia mtoto kuelewa mabadiliko ya idadi, jambo linaloandaa msingi wa kujumlisha na kutoa.

Pia kulinganisha hujenga uwezo wa mtoto kufanya maamuzi rahisi kwa kuangalia tofauti na kufanana.

Aidha, kulinganisha ni msingi wa fikra za kimantiki zinazohitajika katika hisabati ya baadaye.

5. Eleza namna michezo inavyosaidia mtoto kujifunza bila shinikizo.

Michezo humfanya mtoto ajifunze kwa furaha bila kuhisi kuwa anapimwa. Hii huondoa hofu ya makosa.

Kupitia michezo, mtoto hushiriki kwa hiari na kwa hamasa, jambo linaloimarisha uelewa.

Michezo huruhusu mtoto kujifunza kwa kurudia bila kuchoka. Kurudia huku huimarisha kumbukumbu.

Michezo pia hujenga ushirikiano kati ya watoto, jambo linalosaidia kujifunza kwa kuangaliana.

Aidha, michezo hujenga mazingira rafiki yanayomruhusu mtoto kujaribu bila kuogopa.

6. Tathmini umuhimu wa kupanga mazingira ya darasa kwa ajili ya hisabati.

Mazingira yaliyopangwa vizuri humsaidia mtoto kuona na kufikia vifaa vya kujifunzia kwa urahisi.

Mpangilio mzuri hupunguza usumbufu na huongeza umakini wa mtoto wakati wa shughuli za hisabati.

Mazingira rafiki huongeza usalama na ujasiri wa mtoto kushiriki shughuli.

Pia mazingira yaliyopangwa husaidia mwalimu kusimamia darasa kwa ufanisi zaidi.

Aidha, mpangilio mzuri huwezesha kubadilisha shughuli kulingana na mahitaji ya mtoto.

7. Eleza jukumu la mwalimu katika kumsaidia mtoto anayechanganya namba.

Mwalimu ana jukumu la kumtambua mtoto mwenye changamoto mapema kupitia uangalizi.

Ana jukumu la kutumia vifaa halisi ili kumsaidia mtoto kuoanisha namba na vitu.

Mwalimu anapaswa kutumia kurudia na michezo ya namba ili kuimarisha kumbukumbu.

Pia mwalimu hutoa msaada binafsi kwa mtoto bila kumfanya ajisikie duni.

Aidha, mwalimu humtia moyo mtoto kwa lugha chanya na mrejesho wa kujenga.

8. Tumia mfano wa darasani kueleza dhana ya kujumlisha kwa vitendo.

Mwalimu anaweza kumpa mtoto mawe mawili na mengine matatu. Mtoto huanza kwa kuyahesabu kila kundi.

Baada ya hapo, mtoto huunganisha makundi hayo mawili na kuhesabu jumla yake.

Mtoto huona kwa macho kuwa idadi imeongezeka baada ya kuunganisha.

Kupitia zoezi hili, mtoto hujifunza kuwa kujumlisha ni kuongeza idadi.

Zoezi linaporudiwa kwa mifano mingine, mtoto hujenga uelewa wa kudumu.

9. Eleza dalili mbili za mtoto mwenye maendeleo hafifu ya hisabati.

Dalili moja ni mtoto kushindwa kuoanisha namba na vitu hata baada ya mazoezi mengi.

Dalili nyingine ni mtoto kuonyesha hofu au kukataa kushiriki shughuli za hisabati.

Mtoto anaweza pia kuchanganya namba mara kwa mara bila maendeleo.

Pia mtoto anaweza kushindwa kueleza kwa maneno anachofanya katika shughuli.

Aidha, mtoto anaweza kuonekana kukosa umakini wakati wa masomo ya hisabati.

10.Changanua umuhimu wa mawasiliano darasani katika kujifunza hisabati.

Mawasiliano humsaidia mtoto kuelewa maelekezo ya shughuli za hisabati.

Kupitia mawasiliano, mwalimu hutambua kiwango cha uelewa wa mtoto.

Mawasiliano humwezesha mtoto kueleza fikra zake za kihisabati.

Pia hujenga ujasiri wa kuuliza maswali na kushiriki.

Aidha, mawasiliano huimarisha ujifunzaji wa pamoja darasani.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2).

11.Eleza hatua za kumfundisha mtoto dhana ya kutoa kwa kutumia vitu halisi.

Hatua ya kwanza ni kumpa mtoto kundi la vitu na kumwomba avihesabu.

Hatua ya pili ni kuondoa baadhi ya vitu mbele ya mtoto.

Hatua ya tatu ni kumwomba mtoto ahesabu vilivyobaki.

Hatua ya nne ni kumweleza kuwa kutoa ni kupunguza idadi.

Hatua ya tano ni kurudia zoezi kwa mifano tofauti ili kuimarisha uelewa.

12.Fafanua matumizi ya michezo kama mbinu ya ufundishaji wa hisabati.

Michezo hutumika kama njia ya kushirikisha watoto kikamilifu.

Husaidia kufundisha dhana bila hofu au shinikizo.

Hujenga kumbukumbu na uelewa wa kudumu.

Huwezesha kurudia bila kuchosha.

Hujenga ushirikiano na stadi za kijamii.

13.Eleza changamoto za ufundishaji wa hisabati bila maandalizi ya somo.

Mwalimu anaweza kukosa mwelekeo wa wazi wa ufundishaji.

Shughuli zinaweza kuwa zisizopangwa na kuchanganya watoto.

Muda unaweza kupotea bila kufikia malengo ya somo.

Vifaa vinaweza kukosekana au kutumika vibaya.

Uelewa wa mtoto unaweza kuwa hafifu kwa sababu ya kukosa mpangilio.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2).

14.Eleza mchango wa ushirikiano wa mzazi na mwalimu katika kujifunza hisabati.

Ushirikiano humsaidia mtoto kuendelea kujifunza nyumbani.

Mzazi hutumia mbinu zinazofanana na za shule.

Mtoto huona kuwa hisabati ni muhimu katika maisha.

Uelewa huimarika kwa kurudia katika mazingira tofauti.

Mtoto hujenga mtazamo chanya wa kujifunza.

15. Tathmini umuhimu wa tathmini endelevu katika elimu ya awali.

Husaidia kutambua maendeleo ya mtoto mapema.

Humwezesha mwalimu kurekebisha mbinu.

Humsaidia mtoto kupata msaada unaofaa.

Hujenga msingi mzuri wa ujifunzaji.

Huzuia matatizo ya ujifunzaji kuendelea bila kutambuliwa.

16. Eleza athari za ufundishaji duni wa hisabati katika maendeleo ya mtoto.

Humjenge mtoto hofu ya hisabati.

Husababisha msingi dhaifu wa namba.

Huathiri masomo ya baadaye.

Hupunguza kujiamini kwa mtoto.

Huathiri maendeleo ya jumla ya kielimu.